

MIKSI TEHOHOITOPOTILAS EI HERÄÄ?

31.10.2019

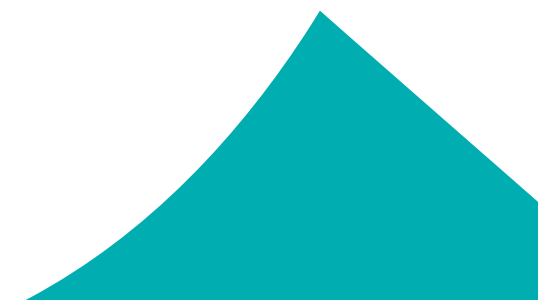
Neurologipäivät

Kirsi Rantanen

Neurologian erikoislääkäri, HUS Meilahden sairaala Neurokeskus

SIDONNAISUUDET

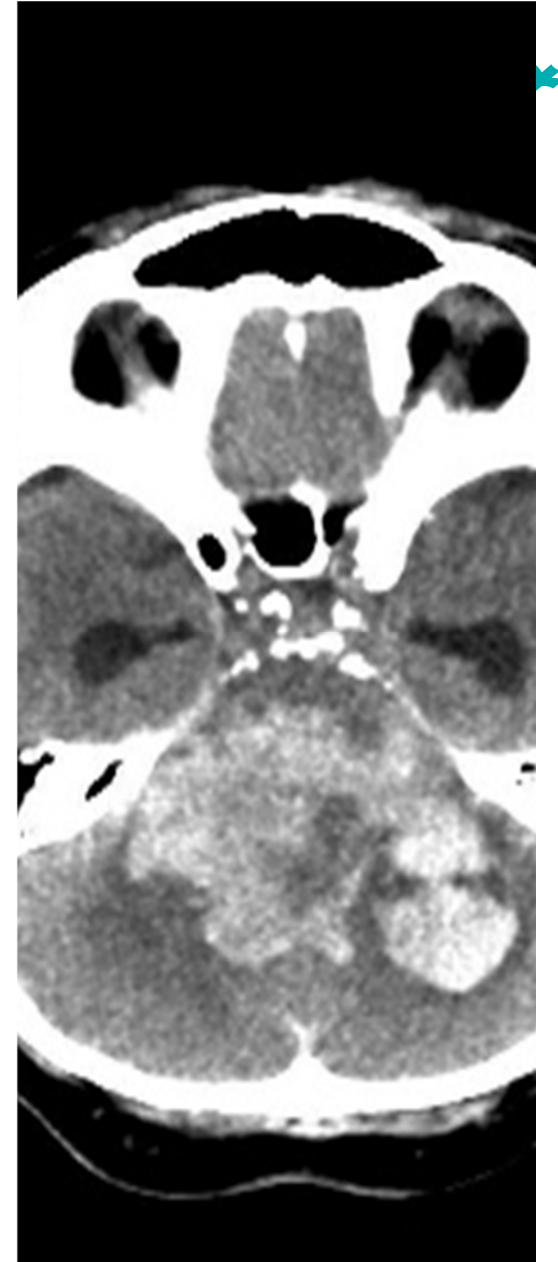
- EI SIDONNAISUUKSIA AIHEESEEN LIITTYEN.

TAJUTTOMUUS

-välittömästi henkeä uhkaava tila, jonka selvittelyssä ei voi viivytellä

- useimmiten syy selviää alle 24 tunnissa
- syy voi olla
  - rakenteellinen (aivoverenvuoto, aivovaltimotukos, aivokasvain, aivovamma etc)
  - metabolinen tai toksinen (hypoglykemia/lääkeyliannos esimerkkeinä)
  - psyykkinen (1% eli hyvin harvinainen)(Kallela et al 2014)

NEUROLOGI TEHO-OSASTOLLA

HUS⁺

**”The call to the bedside and the prognostication of a comatose patient-telling family members what to expect- commonly falls to neurologists ”
(Wijdicks 2019)**

**”Hidas herääjä”, ”ei tule sedaatiotauolla kontaktiin” ,
”motorisesti levoton, putki ärsyttää, ei kontaktissa”
tavallinen neurologin konsultaation aihe”**

- Tehohoidon tavoite tulisi aina olla, että potilaalla on edellytykset toipua omatoimiseksi**

TUTKIMUKSET TEHOHOIDOSSA

- pään kuvantaminen tietokonetomografialla tai magneetilla uudelleen , mikäli tilanne pitkittyy
- lannepisto keskushermostotulehduksen poissulkemiseksi, jos ei vielä tehty
- laboratorionäytteet
  - munuais- ja maksa-arvot ja usein lääkeainepitoisuudet
- EEG eli aivosähkökäyrä, joka voi antaa viitettä hapenpuutteesta aiheutuvasta aivovauriosta, jatkuvasta epileptisestä purkauksesta tai metabolisten syiden aiheuttamasta aivojen vajaatoiminnasta
- seuranta on tärkeä osa potilaan arviota, ratkaisut voivat tarvita aikaa

KOOMA- LÄHESTY SYSTEMAATTISESTI

- Sulje pois hoidettavat syyt nopeasti ja oikea-aikaisesti
- Estä jatkuva neurologinen vaurio
- Ohjelmoi tarvittavat diagnostiset testit, joita ei vielä tehty
- Arvioi onko tilanteessa mahdollisuuksia hoitoyrityksiin tai tarvetta monitorointiin (Cadena et al 2017)

Toiminto	Reagointi	Pisteet
Silmien avaaminen	Spontaanisti	
	Puheelle	3
	Kivulle	2
	Ei vastetta	1
Puhevaste	Orientoitunut	5
	Sekava	4
	Irrallisia sanoja	3
	Ääntelyä	2
	Ei mitään	1
Paras liikevaste	Noudattaa kehotuksia	6
	Paikallistaa kivun	5
	Väistää kipua	4
	Fleksio kivulle	3
	Ekstensio kivulle	2
	Ei vastetta	1
Yhteensä		3-15 pistettä

TEHOHOITOPOTILAAN VOI AINA TUTKIA

-Hoitajan arviot (reaktio imuille, spontaanit liikkeet, silmien avaus, kliiniset epileptiset ilmentymät)

-Puhuttelu

-Kevyt ravistelu (rintakehän yläosa)

-Silmien avaus, käden puristus- noudattaako kehoituksia?

- Pupillit, valoreaktio, kornea, okulokefaalinen

- Kipu (supraorbitaalinen, kynsivallikipu neljästä raajasta?)

- Tonus, heijasteet, Babinski

Lääkkeet

(propofoli,
midatsolaami, tio-
pentaali,
fentanyyli,
oksikodoni,
ketiapiini,
tiopentaali,
loratsepaami)

-Tarkka määrä,
antoajat, tarkista
itse:)

SEPTINEN ENKEFALOPATIA ESIMERKKINÄ

- voidaan todeta jopa 54%:lla tehohoitopotilaista (Edelmann et al JAMA 2006)
  - -mortaliteetti jopa 63%, kun GCS<8
- GCS<15, deliriumiin sopivat oireet
- Kognitiiviset ongelmat, alkoholin käyttö ja neurologinen taustasairaus lisäävät riskiä
- assosioituu iskeemisiin leesioihin, valkean aineen muutoksiin, mikroabsesseihin, hippokampaaliseen ja frontaaliseen atrofiaan (Semmler et al JNNP 2013)
- hypoksia, systeemisen hypotensio, monet sedatiivit ja muut lääkkeet (fluorokinolonit, bentsodiatsepiinit, kefalosporiinit etc) altistavat
- **Staph. aureus** assosioituu enkefalopatiaan, bakteremia altistaa tromboembolisille tapahtumille (Sonneville et al Intensive Care Med 2017)

JÄÄNNÖSOIREET TEHOHOITOJAKSON JÄLKEEN

Herääminen ei aina tarkoita, että potilaan toimintakyky palautuisi ennalleen

Joskus potilas jää vuodepotilaaksi ja tarvitsee jatkossa toisen apua kaikkiin päivittäistoimiin

Kuntoutus voi viedä viikkoja/ kuukausia

HOIDON JATKAMINEN ON YLEENSÄ PERUSTELTUA, KUN

- kuvantamisessa (TT, MRI) ei toistetustikaan ole merkittäviä löydöksiä (aivoinfarktit, aivoverenvuoto, likvorkierron häiriö, hypoksisiskeeminen aivovaurio, kasvain, PRESS)
- EEG-seurannassa ei todeta jatkuvaa purkauksellisuutta tai aiemmin todettu purkauksellisuus on hoidettu, löydös on reaktiivinen eikä viittaa vaikeaan hapenpuutteesta aiheutuvaan aivovaurioon
- kliininen status on kohenemassa, joskus hyvinkin minimaalisin askelin, eikä ole kehittynyt monielinvauriota
- AINA, kun potilaalla on potentiaalisesti 1-2 vuoden sisällä paraneva neurologinen sairaus (polyradikuliitti, autoimmuunienkefaliitti, status epilepticus yllä olevin edellytyksin)
- Hoitopäätökset ovat yhteistyötä tehohoitolääkärin, nefrologin, neurologin, infektiolääkärin, mahdollisesti kirurgin välillä

REALISTISEN EMPAATTINEN OMAISKESKUSTELU

- Lähiomaisen kanssa tulee keskustella potilaan jouduttua tehohoitoon ja sen jälkeen tarvittaessa, omaiselle annetaan yhteystiedot potilaan hoitajalle
- Jos ennuste on lohduton, se tulee kertoa omaiselle rehellisesti heti, kun arvio on tehty.
- Jos tilanne on vaikea, mutta ennuste on lähtökohtaisesti hyvä, sekin tulee kertoa omaiselle, joista monelle tehohoitoympäristö on itsessään uusi ja ahdistava paikka vierailta.
- Varsin usein tarvitsemme seuranta-aikaa ja lisätutkimuksia, ennen kuin ennustetta voidaan lopullisesti arvioida. Etenkin silloin on tärkeää informoida omaisia päivittäin tilanteen etenemisestä.

REALISTISEN EMPAATTINEN OMAISKESKUSTELU

-Potilaan mahdollinen hoitotahto ja elinluovutustahto on hyvä selvittää vaikeissa tilanteissa monesti jo ensimmäisessä keskustelussa

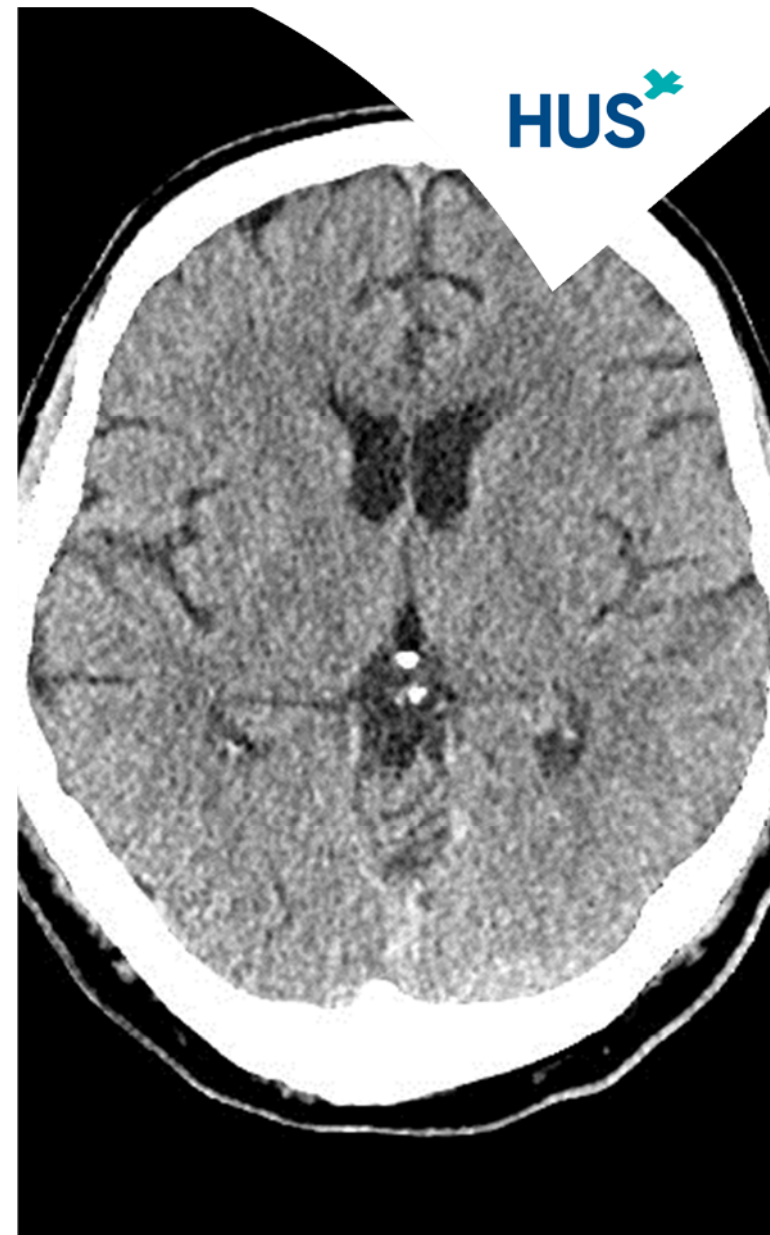
- Hoidon suunnittelu, hoitopäätökset ja myös hoidon rajaukset ovat ensisijaisesti lääketieteellisiä ratkaisuja, jotka on tärkeää kommunikoida omaiselle selkeästi
- Usein omaisella on selkeä käsitys potilaan toiveista

”Isä hoiti omaa äitiään useita vuosia täysin autettuna ja toivoi aina ettei joutuisi, samaan tilanteeseen.”

POTILASTAPPAUS (MUOKATTU)

- Perusterve nainen, ei perussairauksia,
- 6.9 lähtien kuume ad 40 astetta, sitten viikon tauko. 13.10 uudelleen korkea kuume, päänsärky. Thorax siisti, crp<4. Ei statuslöydöksiä, kotiutuu.
- 13.9 kognition lasku, dysartria. Pään TT ei löydöksiä, CRP 17, likvorissa leuk 136, 100% mononukleaarisia, aloitettu enkefaliitin kolmoishoito
- 20.9 MRI:ssä tehostumaa molemmin puolin basaalitumakealueella, talamuksissa
- Tajunnantason lasku 14.9, sedaatiotauolla seuraavana päivänä ei herää kontaktiin, jatkossa ilman sedaatiota syvästi tajuton. Ei omia hengityksiä, exitus 30.9
- Diagnoosina puutiaisenkefaliitti

9 TAJUTTOMUUDEN AIHEUTTAVAA TILAA, JOISTA VOI TOIPUA

- Enkefaliitti (hoidettu) usein
- Akuutti subduraalihakematooma (neurokirurgi operoi)
- Akuutti hydrokefalus (kallonsisäisen paineen nousu, laitetaan shuntti)
- Lääkeyliannos (vastalääke)
- Epileptinen sarjakohtaus (antiepileptinen lääkehoito)
- Ureeminen enkefalopatia (dialyysihoito)
- Aivojen takaosien valkean aineen muutokset (PRESS) (Verenpaineen hoito)
- Kallonpohjan valtimon tukos (tukoksen poisto eli mekaaninen trombektomia)
- Hypotermia (lämmitys)

Miksi tehohoitopotilas ei herää?
KIITOS, KUN KUUNTELIT

Kiitos😊

